

IVN West-Friesland

Alchemilla

Jubileumnummer, voorjaar 2023

Colofon

De Alchemilla verschijnt driemaal per jaar in een oplage van 330 exemplaren.

Het IVN, instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, is een landelijke vrijwilligersvereniging met regionale afdelingen.

Omdat de IVN afdeling West-Friesland ervan overtuigd is dat werken aan een gezond leefmilieu belangrijk is voor ons, voor kinderen en voor u, houdt het zich bezig met allerlei natuuractiviteiten.

Het lidmaatschap kost 30,- euro per jaar. U ontvangt dan dit afdelingsblad en het landelijk IVN-blad Mens en Natuur. De Alchemilla wordt gedrukt bij Editoo B.V. in Arnhem. **Kopij naar redactie@ivn-westfriesland.nl**

Bestuur

Bestuur:

E: bestuur@ivn-westfriesland.nl

Voorzitter: vacant

Secretaris: Ingrid Mooren

E: ingrid@ivn-westfriesland.nl

Penningmeester: Trudy Haitsma

E: trudy@ivn-westfriesland.nl

Lid van bestuur

Linda Smit

E: linda@ivn-westfriesland.nl

Pieter van de Wiel

E: pieter@ivn-westfriesland.nl

Functies gelinkt aan bestuur:

Ledenadministratie: Peter Blomsma

E: ledenadministratie@ivn-westfriesland.nl

Vertrouwenspersonen:

Herma Compaa T: 0228 318226

Tjalling James T: 06 22789275

E: vertrouwenspersoon@ivn-westfriesland.nl

Redactie Alchemilla:

Hans Verhoeven

Lisbeth van Lintel

E: redactie@ivn-westfriesland.nl

PR: Linda Smit E: pr@ivn-westfriesland.nl

Website: Linda Smit

E: website@ivn-westfriesland.nl

Foto's

Foto voorkant: Feestgebak

Fotograaf: Peter Blomsma

Foto achterkant: Krabbenscheer

Fotograaf: Marianne Ouwerkerk

Sponsors

WFO Notarissen, pagina 3

ABZ Seeds, pagina 7

Lisbeth van Lintel Grafisch Ontwerp, pagina 15

IVN afdeling West-Friesland

Bezoekerscentrum: Streekbos Paviljoen

Postadres: Veilingweg 21A, 1611 BN Bovenkarspel

Dependance: Het Egboetje,
Liederik 15, 1678 JC Oostwoud

Het bezoekerscentrum (Streekbos Paviljoen) is iedere zondag geopend van 13.00 - 17.00 uur

Email: info@ivn-westfriesland.nl

Website: www.ivn-westfriesland.nl

Facebook: www.facebook.com/ivnwestfriesland

IBAN/Rekeningnummer: NL13RABO0167 7601 57

t.n.v. IVN afd. West-Friesland

Nummer KvK: Noordwest-Holland 40624859

RSIN-nummer: 809409914

ANBI: www.ivn-westfriesland.nl/ANBI

Contactpersonen Werkgroepen

IVN afdeling West-Friesland organiseert diverse activiteiten. Wilt u iets weten of actief meedoen in een van onze werkgroepen neem dan contact op met onderstaande contactpersonen.

Cursussen: Astrid Bijster

E: cursussen@ivn-westfriesland.nl

Ecoproject: Louis van Wegen

E: ecoproject@ivn-westfriesland.nl

Egboetje: Ria de Graaf

E: egboetje@ivn-westfriesland.nl

Exposities: Beppie van der Wegen

E: exposities@ivn-westfriesland.nl

IJsvogelwerkgroep: Douwe Greydanus

E: ijsvogelwerkgroep@ivn-westfriesland.nl

Inventarisaties: Hans Verhoeven

E: inventarisaties@ivn-westfriesland.nl

Knotten: Aad Oudeman

E: knotten@ivn-westfriesland.nl

Natuurkoffer: Ria de Graaf

E: natuurkoffer@ivn-westfriesland.nl

Paddenstoelenstudiegroep:

Marco van der Lee

E: paddenstoelen@ivn-westfriesland.nl

Publieksactiviteiten: Linda Smit

E: publieksactiviteiten@ivn-westfriesland.nl

Scholenwerk: Elly Hoogendoorn

E: scholenwerk@ivn-westfriesland.nl

Vaarexcursies: Han Oranje

E: vaarexcursies@ivn-westfriesland.nl

Vleermuizen: Huub Veldhuijzen

E: vleermuizen@ivn-westfriesland.nl

Voedselbos: Astrid Bijster

E: voedselbos@ivn-westfriesland.nl

Weidevogels: Geert Pietersen

E: weidevogels@ivn-westfriesland.nl

Voorwoord

Ingrid Mooren

'Jarig zijn is gezond!' 'Onderzoek heeft aangetoond dat mensen die meer verjaardagen vieren langer leven.'

Dit jaar bestaat onze afdeling, IVN West-Friesland, 50 jaar.

Op 16 maart vierden wij tijdens de Algemene Ledenvergadering onze vijftigste verjaardag voor de eerste keer. Gedachtig bovenstaande vieren wij een verjaaraar. Op 23 april hebben we de burgemeesters van Stede Broec en Medemblik samen met onze samenwerkingspartners uitgenodigd voor een officieel partijtje in de Terpzaal gevolgd door de opening van het Voedselbos. Een dag later mocht iedereen die in het Streekbos kwam en van leuke activiteiten houdt ons verjaaraar meevieren. De gasten kregen bij het weggaan een duurzaam natuurcadeautje in de vorm van een zaadbom.

Met slingers in het bezoekerscentrum is ons verjaaraar voor iedereen duidelijk. De slingers hingen nog maar net of een jongetje dat nieuwsgierig binnenkwam zei meteen: "Er is iemand jarig." Mooier kan het niet, toch?

Op 24 september was het partijtje voor onze leden georganiseerd door Jan, Han, Elcke en Anna. Een mooie dag met inspirerende activiteiten zowel binnen als buiten, een heerlijke lunch en een gezellige sfeer. Ook werd aandacht geschonken aan de 25ste en 40ste IVN-verjaardag van een aantal van onze leden. Voor hun een zilveren of gouden IVN-speldje als cadeautje.

Het feestjaar kan niet op, op 22 oktober nam Marco ons mee voor een paddenstoelenwandeling in het Dijkgatbos. We werden groots ontvangen door een enorme hoeveelheid paddenstoelen, wat een feest!

Lang leven IVN West-Friesland!

In dit nummer blikken we terug om ons verjaaraar.

Veel leesplezier met heerlijk nagenieten!

Jubileumnummer

Redactie

Dit voorjaarsnummer is bijna geheel gewijd aan festiviteiten en geschiedenis van ons IVN West-Friesland. Van het bestuur mochten we het nummer uitbreiden met 4 pagina's en het nummer wordt geheel in kleur gedrukt. Voor de redactie is dat een hele leuke opdracht geweest en Lisbeth en ik hebben dat, net als alle voorgaande Alchemilla's, met plezier gedaan. We krijgen veel waarderende woorden voor het samenstellen en opmaken van de Alchemilla.

Echter, het team bestaat uit slechts 2 personen en het gevaar bestaat dat, als een van ons uitvalt, er geen Alchemilla's meer worden gemaakt. Daarom hierbij de dringende oproep: **"Kom ons team ondersteunen!"**

Voel je er iets voor, neem dan contact op met **Hans Verhoeven**, redactie@ivn-westfriesland.nl

WFO

mr. Hans van der Horst
mr. Kees van Duin

Net iets meer notaris

Burgemeester Schrijnderlaan 2 . 1613 JW . Grootebroek
Zuiderkerkplein 9 . 1601 HK . Enkhuizen

T (0228) 51 24 44 . F (0228) 51 52 03
info@wfonotarissen.nl . www.wfonotarissen.nl

IVN West-Friesland viert haar vijftigjarig bestaan!

Ingrid Mooren

Het Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid in West-Friesland bestond op 16 maart j.l. 50 jaar. In het weekend van 23 en 24 april is dit feestelijk gevierd. Uiteraard was het feestterrein in en om het Streekbos Paviljoen.

Een bewogen geschiedenis

Zaterdagmiddag 23 april opende oud-voorzitter Geert Veldhuis de festiviteiten met het memoreren van de geschiedenis van het vijftigjarige IVN. IVN West-Friesland is ontstaan in Hoogkarspel vanuit een milieugroep die regelmatig op excursie ging naar het Dijkgatsbos. Het Streekbos werd immers pas zes jaar later, na de herinrichting van de Grootslagpolder, aangelegd.

In het Streekbos was het eerste onderkomen van IVN een klein hoekje in de cafetaria van Theo en Heleen Peerdeman. Later kwam er een houten gebouwtje, De Terp. In 2012 kwam er een mooi gebouw aan het water, Het Streekbos Paviljoen. Een deel van de benedenruimte en De Terpzaal op de eerste verdieping is in gebruik door IVN. Voordat het zover was hadden de IVN-ers al het nodige meegemaakt. De nagebouwde Bronstijdboerderij in het Streekbos en een Vogelkijkhut op de Vooroevers waren in vlammen opgegaan. Ook de schuit, die gebruikt werd voor excursies op het water, overleefde een aanvaring niet. Daar kwam de fluisterboot Wilskracht voor terug. Veel beter passend bij een vereniging die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan. De fluisterboot kreeg tevens een duurzame berging in een glooiing in het landschap met een natuurlijk dak van struikgewas.

Ecoproject en Voedselbos

Met vereende krachten is door IVN-vrijwilligers in samenwerking met het Recreatieschap Westfriesland in 1996 het Ecoproject gerealiseerd. Naast het Ecoproject, in het hart van Het Streekbos, heeft het IVN nu ook het Voedselbos bij het kruispunt Veilingweg met Haling in beheer. Het idee van een Voedselbos is in 2020 bij Astrid Bijster ontstaan en in nog geen twee jaar tijd is haar droom in samenwerking met een groep vrijwilligers werkelijkheid geworden. De door Tjalling James gemaakte film laat mooi zien hoe met veel inzet, in soms barre omstandigheden het Voedselbos uit (of is het in?) de grond wordt gestampt.

Ter ere van het vijftigjarig bestaan werd het Voedselbos zaterdag 23 april door de burgemeesters van Stede Broec en Medemblik, de heren Wortelboer en Streng officieel geopend. Door het wegtrekken van de IVN-vlag kwam het door leerlingen van het Martinuscollege gemaakte naam-bord Voedselbos De Haling te voorschijn.

Een mooi stukje cultuurbos dat volledig aansluit bij de doelstellingen van IVN West-Friesland, natuureducatie, biodiversiteit en duurzaamheid. Niet alleen schoolkinderen kunnen hier leren dat ons voedsel niet in een supermarkt

groeit. Voedselbos De Haling is voor iedereen toegankelijk. De natuur is de bron van ons voedsel, heel veel uit de natuur is niet alleen eetbaar maar ook lekker. Appels, kersen, aardbeien en nog veel meer mag straks voor eigen gebruik worden geplukt.

Nadat de burgemeesters als volleerde zaaiers lieten zien hoe je bloemenzaad over een stukje zwarte grond uitstrooit werden de bezoekers door IVN-ers rondgeleid door het Voedselbos De Haling. Weer terug in het Streekbos Paviljoen werd er getoast op 50 jaar IVN West-Friesland. Onder het genot van een hapje en een drankje was het een gezellig samenzijn waarbij diverse herinneringen werden opgehaald.

In het zonnetje

Zondag 24 april heeft het IVN zichzelf letterlijk en figuurlijk in het zonnetje gezet. De Streekbosbezoekers konden met IVN-gidsen mee voor excursies naar het Voedselbos of het Ecoproject. Het was ook mogelijk om mee te gaan met de wandeling 'Terug in de (brons)tijd' of een vaarexcursie met de fluisterboot door De Weelen. In en voor het Streekbos Paviljoen was de gelegenheid om nader kennis te maken met de diverse werkgroepen die het IVN rijk is. Boven in De Terpzaal een mooie fototentoonstelling waarin alle werkgroepen in beeld zijn gebracht en de film over het ontstaan van het Voedselbos. Kinderen konden van klei diertjes maken. De werkgroepen 'Knotten' en 'Weidevogels' gaven ook acte de presence in De Terpzaal.

Vanwege het mooie weer verhuisden de werkgroepen 'Cursussen', 'Scholenwerk' en 'Natuurkoffer' al snel naar het veldje buiten om daar zichzelf in het zonnetje te zetten. Ook Suzan Blomsma zat daar vol enthousiasme zaadballen te maken om mee te geven aan het publiek, een duurzaam cadeautje van het IVN! De boekenmarkt voor en in de benedenruimte van het Streekbos Paviljoen trok veel belangstelling. Menig bezoeker nam een boek mee naar huis en sponsorde IVN daarmee. Kortom het was een gezellige drukte waarin veel bekenden elkaar weer in levende lijve tegenkwamen en zich opnieuw verbonden voelden met het IVN.

Het was een geslaagd feestweekend ter ere van het vijftigjarig bestaan!

Wilgen en wilgen knotten

Rob Rijswijk, v/m Coördinator Werkgroep Knotten IVN West-Friesland

Heeft u ook wel eens onderstaande schoonheid van het Hollandse landschap ervaren, als u een rij prachtige knotwilgen ziet staan? In de zomer ziet het eruit als een schilderij van een oudhollandse meester. Niets verandert!

Knotwilgen in het landschap. foto: Rob Rijswijk

De botanische naam voor deze boom luidt *Salix alba* en is in Nederland o.a. ook bekend onder de naam schietwilg, maar er zijn nog veel meer namen in omloop.

Het knotten van wilgen door vrijwilligers gebeurt in West-Friesland al langer dan 50 jaar. Voor dat IVN West-Friesland werd opgericht, waren er al een aantal groepjes bezig om met eigen gereedschap het knotten bij de boeren op te pakken. Zij zorgden er voor, dat de bomen weer hun karakteristieke vorm behielden door regelmatig snoeien weer op te pakken. Het probleem was namelijk, dat het hout voor de boer niet meer direkt van nut was (had geen geldswaarde meer zoals voorheen), waardoor de knotwilgen te grote takken kregen en door een flink storm de boom begon te scheuren. En dan is het gauw gebeurd.

Geknotte wilgen kunnen ruim 80 jaar worden, niet geknot hooguit 50 jaar. IVN West-Friesland heeft vrijwel vanaf het begin van haar werkzaamheden ook een groep van wilgen-knotters (en soms essen) in haar gelederen opgenomen. Lange tijd heeft men gewerkt met het gereedschap, dat door het IVN zelf werd aangeschaft, Maar dat veranderde toen het Landschap Noord-Holland het door hun zelf aangeschafte gereedschap wilde gaan uitleenen aan vrijwilligers groepen die voor natuurorganisaties, zoals het IVN, werk verrichten ter verbetering van de natuur. Een aanhanger vol benodigd materiaal werd ter beschikking gesteld!

Onze werkgroep bestaat inmiddels uit meer dan 20 personen, jong en oud, dames en heren, die van half november tot eind maart 1x per 14 dagen op de zaterdagochtenden de boer helpen om de slieten van de kruin te verwijderen, zodat ze weer een paar jaar vooruit kunnen.

Voor het knotten. foto: Rob Rijswijk

Zoals uit het voorafgaande blijkt, verricht de knotgroep voornamelijk haar werk op boerenerven. De gesnoeide takken, slieten genaamd, werden voorheen o.a. gebruikt voor versterking van de wallekant, stoelbekleding, afscheidingen (takkenrillen). De laatste zorgde ervoor, dat ze, mits tussen de wilgen geplaatst (zie bovenstaande foto), ook bescherming konden bieden voor het aanwezige vee.

Overigens zorgen de wilgen er zelf voor, dat de walkant ook verstevigd wordt. Ten behoeve van de aanleg van dijken werden er ook zinkstukken van gemaakt. Bovendien vindt het vee de dunne twijgjes lekker en blijkt de schors nog medicinale kracht te bezitten.

Tenslotte vormt elke wilg, die al gedurende een langere periode geknot is en waarop al een mooie pruikstaat, op zichzelf al een wonder van biodiversiteit, waarin en waarop van alles leeft, groeit en bloeit.

Voorbeelden o.a.:

- Veel vogels w.o. Steenuil, kleine knaagdieren en heel veel insecten. Zelfs eendennesten worden erin waargenomen en predatoren gebruiken de knot als uitkijkpost over hun jachtterrein.
- Veel voorkomende groei van Vlier, Lijsterbes, varens, mossen en paddenstoelen.

Als laatste wil ik een afbeelding laten zien, hoe wij met onze knotgroep bezig zijn op een willekeurig boerenerv ergens in West-Friesland en de lezer te interesseren in het werken in de natuur bij een van de werkgroepen binnen het IVN West-Friesland.

Beeld van de werkzaamheden. foto: Rob Rijswijk

Op ontdekking in Het Egboetje

Ria de Graaf

Maandelijks gaan we op pad om te kijken wat er groeit en bloeit, kruipt, vliegt of rondfladdert. Met een kleine groep, een loep, een kijker en een boek zoeken we naar leven en groei. Steeds is het weer bijzonder en zijn we zeer blij als we wat hebben gevonden wat nog niet eerder is genoteerd. Zoals de Zwarte trilzwam. Het grappige was dat hij er daarna, even niet meer was. Toen het wat vochtig weer was geweest kwam deze zwam toch weer tevoorschijn.

Dit jaar hebben we ook jonge Fazanten meerdere keren het pad zien kruisen op de vlucht voor de mensen, zo grappig en mooi om te zien hoe ze elkaar zoeken en bijeen kruipen. Bij de Lindeboom stonden dit jaar 5 Wespenorchissen. Die hielden daar mooi de wacht.

Met de scholenexcursie, "Het Verborgene Leven", hadden we een monsterboom: dat was de Kardinaalsmuts die vol zat met kleine rupsjes, van een stippelmot. Die hadden alle takken kaal gevreten en versierd met hun nesten. Daar waren de leerlingen heel verbaasd over en vol van. Ook waren ze verbaasd dat je van de grond, die je ophaalde met de grondboor, zulke mooie vormen kon maken en dat er zelfs een paar leerlingen kunstnagels van de klei hadden gemaakt. Vieze handen?... Welnee, echt gaaf.

Op het terreintje bij de poel zagen we iets bijzonders: de Zebravlinder. Waarschijnlijk een ontsnapt exemplaar dat zich hier prettig voelde en een paar weken rond fladderde.

Zebravlinder

Door het droge weer ontstaat er mos op de paden wat een bruin-gelige kleur geeft. Je kon zien dat het droog was zoals bij de Vlierstruiken, die wel bloemen gaven, maar waarvan de bessen niet mooi paars en sappig werden. Dat de Vos nog steeds rondsluipen kunnen we zien aan de poep die we soms tegenkomen. Wat we nog ontdekten met de vleermuiscontrole: in een kast zaten 5 Meervleermuizen. Wauw nog niet eerder gespot.

Regelmatig zijn we met een groep vrijwilligers bezig om het terrein te onderhouden en in september is Ruud met een

De opruimploeg

groep collega's aan het werk gegaan om de bergen maaisel op te ruimen die het RSW had laten liggen. Er waren nog wat excursies en de Nacht van de Nacht stond ook weer op het programma. We leven met en beleven zo de natuur met zien, voelen en ontdekken in en op Het Egboetje.

Vaaruitje van 't Venkeltje

Frieda Bus

Woensdag 14 september 2022 - Wij, de tuinclub 't Venkeltje, hebben ons maandelijkse woensdagmorgen uitje. Al vele jaren bestaat deze tuinclub maar in de loop der jaren is ook bij ons de vergrijzing toegeslagen bij deze zeer actieve grijze duiven. De filosofie van de tuinclub is, tuinen bekijken van de leden of elders in West-Friesland een tuin bekijken of tuin gerichte bedrijven bezoeken. Het is altijd leerzaam en zeer gezellig.

Dit keer gaan we mee met de fluisterboot van het IVN-West-Friesland. Wat hadden we een geluk, het was windstil, droog, fantastische luchten en een prettige temperatuur. Varen met de IVN fluisterboot mooi weer, genieten van de mooie West-Friese natuur en gezellig nazitten. Dankzij een goede IVN-gids Hans en de betrouwbare IVN-schipper Tom was het ontspannen varen. **Op vakantie hoeven we niet, zo kan het ook!** Met dank van de tuinclub 't Venkeltje uit Venhuizen.

De Kadijk op z'n mooist. foto: Frieda Bus

Zaterdag 24 september: fantastische ledendag

Trudy Haitsma

Aansprekende activiteiten, veel deelnemende leden en mooi weer. Daar hoopten we op toen het plan ontstond om een ledendag te organiseren.

Hoe het begon...

In maart 2022 bestond onze vereniging 50 jaar, een gouden jubileum. Het bestuur wilde graag een feestdag waarop alle leden welkom waren. Op deze dag zouden dan ook de jubilarissen van onze vereniging in het zonnetje gezet worden. 'Han van Oranje wil bij de organisatie helpen', vernamen we van de jubileum commissie. Al heel snel bleken ook Anna Frederiks, Jan Kreuk en Elcke Ransijn te willen helpen. Een heel enthousiast team was geboren.

Tijdens de eerste vergadering was een vertegenwoordiger van het bestuur aanwezig en werden de wensen vanuit het bestuur doorgesproken: alle leden van IVN West-Friesland uitnodigen, activiteiten organiseren in en rond het Streekbos Paviljoen en aandacht voor de jubilarissen. De commissie kreeg de vrije hand om binnen het opgegeven budget de ledendag te organiseren.

Hoe het afliep...

En wat is het een fantastische dag geworden. Het weer zat enorm mee, veel leden hadden zich opgegeven, de organisatie was perfect en wat was de Terpzaal mooi versierd. Vanaf 10 uur kwamen de leden binnen, de koffie stond klaar, samen met heerlijke cupcakes. De stemming zal er meteen al in.

Om half elf opende Ingrid, onze secretaris, de dag met een praatje waarin ze ook de jubilarissen Peter Keerseemaker, Beppie van der Wegen en Marga Scherer in het zonnetje zette. Zij ontvingen een gouden of zilveren speldje, omdat ze al 40 respectievelijk 25 jaar lid van onze vereniging zijn. En natuurlijk ook een leuk presentje in de vorm van een pot honing van de imker en een Westfries krentenmik. Voor het erelid van de opgeheven IVN Wierhaven Peter Meijer, inmiddels lid van onze vereniging, was er onverwachts ook nog een speldje en presentje. De jubilarissen die niet aanwezig waren krijgen hun speldje thuisgestuurd. Onder aan dit verslag staan alle jubilarissen vermeldt.

Om 11 uur begonnen de verschillende workshops. Nieuwe kennis opdoen, soms aangevuld met poëzie, tekenvaardigheden opkrikken, lekker varen en natuurlijk heel veel gezelligheid. Veel te snel was de eerste ronde alweer voorbij en was het tijd voor de lunch. En wat smaakte die lunch heerlijk. Op en top verzorgd door de ledendagcommissie. Om half twee de tweede ronde met workshops. Daarna natuurlijk nog borrelen, waarbij ook voor lekkere hapjes was gezorgd.

Proost! Op een geslaagde dag. Een dag die voor herhaling vatbaar is. Bedankt Anna, Elcke, Han en Jan.

Hier staan alle jubilarissen die inmiddels allen hun gouden of zilveren speld hebben ontvangen.

40 jaar GOUD

Mevr. I. Gramberg-Loos
Mevr. G. Karel-Uilenburg
Dhr. P. Keerseemaker
Mevr. E. de Kuijer
Dhr. A. Bakker
Dhr. P. Meijer

25 jaar ZILVER

Mevr. C. Beerepoot
Dhr. T. James
Mevr. C. Moonen
Mevr. H. Rood
Mevr. R. Stapel-Appel
Mevr. W. Stelling
Mevr. B. v.d. Wegen
Mevr. M. Scherer
Mevr. P.J. Swagerman-Stelling

ABZ SEEDS
GOURMET STRAWBERRIES

*Internationaal specialist
in aardbei F1 hybriden*

ABZ Seeds is een Hollands veredelingsbedrijf welke zich volledig toelegt op de ontwikkeling van F1-hybride aardbeirassen, vermeerderd door zaad.

Met onze aardbeiplant Delizz® kan iedereen op een eenvoudige manier thuis aardbeien kweken.

Vanuit ons mooie pand Holland Strawberry House aan de Vleetweg in Andijk werken wij met een enthousiast team aan de verdere ontwikkeling van F1-hybride aardbeirassen, omdat wij iets willen betekenen voor liefhebbers van aardbeien over de gehele wereld.

Vleetweg 12 | 1619 PR Andijk | Holland
T.: +31 228 515280 | info@abz-strawberry.nl
www.abz-strawberry.com

HOLLAND STRAWBERRY HOUSE

Vaarexcursie

Peter C. Meijer

Op 24 september werd het 50-jarig jubileum gevierd middels een voortreffelijk georganiseerde dag. Mijn echtgenote Berry en ikzelf hadden ons ingeschreven voor de boottocht door de Weelen in Polder Het Grootslag. Wij keken met enige zorg naar de weersverwachting, maar: heerlijk weer op rustig water. Een achttal deelnemers genoten van deze ochtendexcursie.

Vrij snel werd er een IJsvogel overvliegend herkend. Han Oranje (de schipper) wist te vertellen dat deze soort broedt in het gebied. Hans Verhoeven wees ons later de plek aan. Han vertelde dat de naam IJsvogel niet direct van de verwachte toestand van het water komt. In het 'Woordenboek van de Nederlandse Vogelnamen' geeft Klaas Eigenhuis (†) dat het onduidelijk is waar de etymologie vandaan komt. Het kan zijn dat de kleur verwijst naar 'ijzer'. Ook is het mogelijk volgens een andere auteur dat het juist komt doordat de vogel vaak bij wakken in het ijs wordt gezien.

Andere vogelsoorten die wij zagen waren: een Aalscholver, maar helaas geen Roerdomp. Die was eerder wel gezien. Enkele roofvogels, zoals de Buizerd (mogelijk ook een Ruigpootbuizerd, maar die vloog te snel uit het zicht), een Sperwer en heel leuk een Boomvalk. Deze soort verlaat het gebied in augustus en september. Het voedsel, zoals het eten van libellen werd beeldend verteld.

De roep van een Tijftjaf werd gehoord, helaas niet door iedereen. Het geluid is te zacht. Het verschil tussen Meerkoet en Waterhoen kwam aan de orde en meer leuke details. Dan merk je weer dat je bij IVN'ers bent.

Han had een aantal planten meegenomen. Bijvoorbeeld Krabbenscheer. Hans vertelde dat in andere delen van Nederland dit een broedplek is voor de Zwarte stern. Tegenwoordig legt men ook matjes neer voor deze soort. De Krabbenscheer neemt meer en meer toe. Het is een plant die aan het begin van de verlanding staat, aldus Hans. Hij pakte een plant uit het water en wij zagen dat er twee soorten slakjes op zaten: de Poelslak en de Zoetwaterneriet. De Groene glazenmaker is een libellensoort die gebonden is aan deze plant.

Aan het blad van de Kalmoes moesten wij eerst ruiken. Zelf rook ik niet direct iets dat herkenning gaf. Kalmoes Berenburg is wel bekend. De plant wordt als een van de kruiden hierbij gebruikt. Watermunt kwam ook aan bod, een prachtplant, waar thee van te trekken is. Egelskop is ook een karakteristieke plant.

Han had ook een Zwanenmossel in zijn demonstratiepakket zitten. Bittervoorns leggen in het voorjaar eitjes in de kieuwholte van een mossel die daar worden bevrucht. Het vrouwtje gebruikt daarvoor haar legbuis waarna het mannetje zijn hom bij de instroomopening van de mossel los laat.

Al met al was het een geweldige excursie die wij niet hadden willen missen. Met dank aan de schipper en de mensen die informatie gaven.

Zoetwaterneriet. foto: Peter Meijer

Egelskop foto: Peter Meijer

Bomen-poeziewandeling

Sjef Vriend

Wat was het een ontzettend leuke dag met 4 evenementen waar je uit kon kiezen.

- Kruidenwandeling
- Bomen poëziewandeling
- Botanisch tekenen
- Boottocht

Er werd gevraagd of ik een verslag wilde maken van de bomen poëziewandeling. Na een kleine aarzeling ben ik in de pen gekropen. Ik had gekozen voor de bomen poëzie-wandeling en na de heerlijke lunch de kruiden wandeling.

Als bomenspecialist hadden we Hans Kaljee de bomenconsulent van Amsterdam. Dit deed hij samen met Sander van Harten die de bomenpoëzie op een heel mooie wijze ten gehore bracht, een man die niet alles gelooft wat er gezegd wordt en graag zelf wil onderzoeken hoe het nu werkelijk in elkaar zit. Een leuk stel samen.

Na de koffie met gebak verzamelden wij ons buiten. Voor dit soort gelegenheden neem ik altijd pen en papier mee voor leuke en interessante wetenswaardigheden die ik weer kan gebruiken bij het begeleiden van scholen.

We begonnen met de eikenboom die helemaal vertakt is van boven naar beneden eigenlijk een zeer ongewoon gezicht maar daarom zo leuk. Hij/zij staat daar helemaal alleen op de speelweide en vraagt alle aandacht op. 'Deze is duidelijk geënt mijne dames en heren' klonk het uit de mond van Hans. 'Meestal gaat het proces van enten goed maar soms ook niet, dan praten we over 'Uitgestelde onverenigbaarheid'. Wat een mooie term hoe verzin je het. 'Wisten jullie trouwens dat het toverstokje van Merlijn gemaakt is van een eikenhout?'

Vervolgens kwamen we aan bij de drie sierperen bomen. Deze staan als drie oude dametjes gezellig bij elkaar. In de jaren 30 werden deze bomen massaal geplant. Mooie bloem en een prachtige blad verkleuring. Bij de bomen op deze locatie zagen we veel korstmos op de schors dit geeft een goede luchtkwaliteit aan. Wel zagen we een beschadiging aan de stam. 'Geen probleem, zien jullie dit reparatie weefsel, na een paar jaar wordt deze beschadiging weer helemaal bedekt door de bast van de boom'.

Enkelen van ons groepje waren even met elkaar in gesprek. 'Hallo horen jullie bij een andere groep of.....'. Ze keken elkaar verschrikt aan en sloten weer snel aan. 'TjaHans nu maar even een gedicht' zei Sander vastberaden. Sander las een gedicht voor van een eik het was even prachtig stil. Het gedicht werd nog een keer voorgelezen.

Hans werd ongeduldig en stond alweer klaar bij de volgende boomsoort. Na een rijtje berken kwamen we uit bij de Grauwe Abeel deze was geënt zoals zoveel bomen. Dit kon je heel mooi zien aan de opslag van jonge Zilverpopulieren

die spontaan uitgroeiden uit de wortels van deze onderstam. De Grauwe abeel wordt beschouwt als een kruising van de Witte abeel (Zilverpopulier) en de Ratelpopulier. Hans vertelde aan een stuk door over de wonderbaarlijke bomenwereld. Tjonge wat heeft deze man een enorme kennis. Ondertussen liet de zon zich ook weer zien en werden de bomen nog mooier.

We hadden 1,5 uur en hadden al snel in de gaten dat we de wandeling niet helemaal konden afmaken. 'Jullie vragen ook te veel' mompelde Hans. Dat zal wel Hans, maar nu weer even een gedicht. Het is tenslotte ook een bomen poëzie wandeling. Er volgde een gedicht over de berk. Weer even mooi verteld door Sander.

Uiteindelijk kwamen we bij onze laatste boom de Plantaan. 'Ja', vertelde Hans 'eigenlijk hoort deze niet hier thuis, het is een exoot. Hij komt uit het Middellandse Zeegebied en heeft zich redelijk aangepast aan ons klimaat. Maar toch kun je zien dat hij het niet altijd leuk vindt'. Hans vertelde ons dat de boom last heeft van een schimmel. Bovendien wordt hij lastiggevallend door de Plantaanvouwmijnmot. Maar het blijft een mooie boom!

Hierbij eindigde onze mooie bomen poëziewandeling. **Ter afsluiting nog even een mooi gedicht:**

Zullen we een bos beginnen ?
Graaf een kuil
en plant je boom
voorzichtig
naast de mijne.
Kunnen ze elkaar
uit de wind houden
als het stormt
Of in de zondagzon
samen zwijgen

En als ze 's avonds
door de wimpers
van hun twijgen
naar elkaar kijken
beginnen ze al
op een bos te lijken

Jubileum 50 jaar IVN West-Friesland

foto's: Hans Verhoeven

Ontvangstcomité

Voorzitter Ingrid Moonen

Bijkletsen

Botanisch tekenen met Ina Groot

Boottocht

Speldje voor Marga Scherer

Speldje voor Peter Meijer

Kruidenwandeling met Yvonne Kieftenburg

Botanisch tekenen

Lunch

Aandachtig publiek

Speldje voor Beppie van der Wegen

Bomen-poëzie wandeling met Hans Kaljee

Boottocht

Taart!

Speldje voor Peter Keersema

Goede verzorging door jubileumcomité

Botanisch tekenen

Liesbeth Kuin-Jonker

In de zeventiende eeuw was de levende planten heel precies tekenen de enige manier om ze op papier vast te leggen. Boeken vol tekeningen laten zien wat de ontdekkingsreizigers aantroffen. Botanisch tekenen is nu nog steeds belangrijk. Voor een foto heb je een onbeschadigde plant nodig en goede belichting zonder hinderlijke schaduwen. Als tekenaar laat je beschadigingen en vlekjes gewoon weg. Je kunt bladeren, bloemen, knoppen en vruchten bij elkaar in één tekening zetten. En details zijn altijd scherp. Daarom laten kwekers hun collectie graag vastleggen door een botanisch tekenaar.

foto: Liesbeth Kuin-Jonker

In anderhalf uur verwachtten wij geen complete cursus botanisch tekenen. Maar we kregen een stoomcursus met verbluffende resultaten. Eerst vertelde Ina Groot iets over haar eigen werk, materialen en technieken. Daarna mochten we zelf aan de slag. Materiaal: hard en zacht tekenpotlood, kneedgum en tekenpapier. Onderwerp: gedroogd Esdoornblad in herfstkleuren, net zo plat als het papier. Of een Kastanje in bolster, met de uitdaging om diepte te tekenen.

We begonnen met de techniek om verschillende grijstinten te maken met de verschillende potloden. Zacht vegen, de eerste keer geeft dat een lichtgrijze toon. Hoe vaker je over dezelfde plek gaat, hoe donkerder het wordt. Zwart maak

je dus niet door hard te drukken, maar door vaak over dezelfde plek te gaan!

Nu gingen we (op één na) de bladeren tekenen. Eerst omtrek en hoofdnerf schetsen met een dun lijntje. Dan de details van de bladrand. Al gauw ontdekte ik een soort regelmaat in het patroon van ribbeltjes. En werd ik nieuwsgierig of andere soorten Esdoorns dezelfde soort ribbeltjes hebben? Tenslotte gingen we de bladeren inkleuren met grijstinten. De nerven wit laten, dat schetslijntje kun je aanhouden als de rand van de nerf, of weggummen. Maak een puntje aan het kneedgum en je kunt er heel precies mee gummen. Ina liet meer gumtechnieken zien om van grijs, lichtgrijs te maken. Hardop denkend ontdekten we dat rood een donkerder grijs is dan groen.

Iedereen was geconcentreerd aan het kijken en tekenen. Heel rustgevend om zo vol aandacht met één ding bezig te zijn. Tenslotte legden we al onze tekeningen naast elkaar. De meesten waren nog niet af, maar we waren trots op wat we gemaakt hadden. Dit waren zeer herkenbare Esdoornbladeren en een prachtige Kastanje in een stekelige bolster!

Bedankt Ina voor deze leuke workshop!

Wisseling van IVN website beheerder

Toos Brink

Na ruim 10 jaar heeft Rob den Hartog dit jaar zijn taak overgedragen aan Bart Oud. De accountnaam van onze website moest verlengd worden en hiermee werd dit een klein ijkpunt ter overweging. Als een soort mijlpaal van dienstbaarheid, en dit heeft Rob altijd als onzichtbare, maar belangrijke schakel uitstekend gedaan!

Teksten corrigeren, de beste foto uitkiezen en alles indelen, bijhouden blijven vragen om 'stukkies voor de site'. Maar vooral jarenlang de persberichten (precies op tijd) verzenden naar de pers die ik had gemaakt. Aan onze samenwerking is dit jaar een einde gekomen want Bart en Linda onderhouden dit nu.

Rob had al eerder zijn penningmeesterschap overgedragen aan Collete de Klerk. Inmiddels is dit in goede handen van Trudy Haitsma. Weinig mensen kennen Rob maar hij heeft een groen hart en is in staat zijn poezen binnen vredelievend naast zijn geliefde vogels te laten leven, een knap staaltje van dierenliefde waar wij mensen een voorbeeld aan kunnen nemen...

Kruidenwandeling

Marianne Ouwerkerk

Zaterdag 24 september liep ik mee met de kruidenwandeling onder leiding van Yvonne Kieftenburg. Zij legde eerst de signatuurleer uit, dat kwam tijdens de wandeling vaak ter sprake.

De kleur van de bloemen geeft aan voor welke organen de plant gebruikt kan worden. De rode bessen van de Meidoorn geven aan dat het werkzaam is bij hartklachten. Blauw is verkoelend en dus goed bij ontstekingen, bijvoorbeeld Hondsdraf. Ook de vorm van de plant, (wortel, steel en blad) verwijst naar bepaalde organen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is Longkruid. Het blad lijkt wel wat op een long en de witte vlekjes op de longblaasjes. Deze plant zou dus helpen tegen longaandoeningen.

Yvonne waarschuwde dat je een kruidenaftreksel niet te lang achtereen mag gebruiken. Een kuurtje van een paar weken is goed. Kruiden die je eet als groente zoals Molsla mag je wel onbeperkt gebruiken. De Paardenbloem, ook wel Molsla genoemd, is te bereiden als spinazie.

Over de brandnetel is heel veel te vertellen: niet alleen om soep van te maken (pluk alleen de jonge toppen) maar ook goed tegen reuma. Het mierenzuur maakt dat de doorbloeding beter wordt. Een grappig verhaal is dat mensen vroeger hun lichaam insmeerden met brandnetel om het warm te krijgen. Dit is in deze tijd, nu de gasprijs omhoog blijft schieten, misschien wel iets voor ons om te proberen nu er een strenge winter voorspeld wordt.

Kruidenwandeling o.l.v. Yvonne Kieftenburg
foto: Marianne Ouwerkerk

Inleveren copy

Redactie

De deadline voor het inleveren van copy voor het volgende nummer van de Alchemilla is 1 april 2023. Het zomer-nummer ligt dan op 1 mei 2023 in uw brievenbus.

In Memoriam: Theo Peerdeman 1951 - 2022

Het begin van de warme relatie van IVN West-Friesland met Theo, en andersom, ontstond rond 1979 -1980. Gelijk met de inplant van het Streekbos kwam er aan de recreatieplas een laag gebouw met kunststof lichtkoepels, die wel wat weg hadden van de bronstijd boerderij en waarvan de grondpatronen op diverse locaties in de polder Het Grootslag zijn gevonden. In het gebouw was plaats voor een kantoorruimte voor een SOW-medewerker, een snackbar en een zitruimte voor bezoekers of recreanten. Theo Peerdeman werd de uitbater. IVN ging al snel met Theo praten over de inrichting van een permanente expositie in de publieke ruimte. Daar had hij wel oren naar. Terwijl Theo zich vooral met recreatieve activiteiten bezig hield, probeerden wij tijdens zijn openingstijden aanwezig te zijn.

Er kwam een groot aquarium, zo konden we de vangsten van de vele hengelaars laten zien. En twee projectiekasten met stereo-dia's zodat de jeugd tussen het spelen op het strand en in het water zich ook binnen kon vermaken. Ook had IVN een standaard met educatieve posters, een boekenhoek en een eigen opbergkast. Later stelde Theo zelfs een gedeelte van zijn bergruimte aan de achterkant van het gebouw beschikbaar voor de schoolexcursiespullen.

Mochten we er niet zijn, dan was hij nooit te beroerd om de honneurs waar te nemen en als de fluisterboot het in zeldzame gevallen niet deed mochten we Theo's boot gebruiken. Mede dankzij de hand- en spandiensten van Theo kregen we vaste grond onder de voeten in het Streekbos. Iets wat hem helaas niet gegund was in het Streekbos Paviljoen. Theo heeft meer voor het IVN betekend dan wij voor hem konden betekenen.

Bijna 20 jaar lang was hij de grote stimulator van de Open Dag Waterrecreatie in het Streekbos, met talloze sportieve en recreatieve activiteiten, georganiseerd door een keur aan verenigingen. Ook IVN deed mee met gratis vaartochten en slootjesexcursies. We gedenken de jarenlange goede samenwerking met IVN West-Friesland.

Wij wensen Heleen en familie heel veel sterkte toe bij het accepteren van dit verlies.

Namens het IVN-West-Friesland: Wim Jongejans, Nico Bregman, Tjalling James, Toos Brink

Nacht van de Nacht in Het Egboetje: zéér geslaagd!

Toos Brink

Al weer de 19e landelijke jaarlijkse actie van de Milieufederatie op de laatste zaterdag van oktober. IVN West-Friesland doet hier vanaf het begin aan mee, de laatste 10 jaren in het Egboetsterrein in Oostwoud, waar het voor een avondwandeling donkerder is dan in het Streekbos. Ria en Gerard de Graaf hebben samen met IVN vrijwilligers deze avondactiviteit opgezet om over onze zintuigen, de nachtdieren en het thema m.b.t. tot licht en donker te vertellen.

Een groep van 26 mensen waaronder 8 kinderen hadden zich aangemeld. Na een warm welkom en uitleg van het doel ging de groep op pad: best spannend en een beetje eng... Maar op markante plekken stond een waxinelichtje en helaas voor de pechvogel, brandnetels prikken ook in het donker....

Als eerste werd stilgestaan bij een vleermuiskast. De Dwergvleermuis was op dat moment niet thuis, aan het eind van de rondwandeling had men meer geluk. Hier een kort verhaal over het nut van deze nachtelijke insecteneters die keus hebben uit 41 nestkasten in het Egboetswater! Allen getimmerd door Gerard en Huub, een nuttige prestatie want de meeste kasten zijn vanaf maart tot oktober bezet, maar ook in de wintermaanden kan er soms een enkeling in huizen.

Tijdens de wandeling in het stikke donker gaan je oren, ogen, neus anders reageren: je hoort ineens het verkeer en de overvliegende ganzen scherper, de sterren zijn veel beter te zien. En de roze verlichte kas in de omgeving paste goed in het verhaal... De kinderen mochten raden wat er

Na afloop van de wandeling bij de vuurkorf. foto: Toos Brink

in de voel dozen zat, drie smaken proeven, schrijven, tekenen en ruiken.... Want alles werkt anders.

Bij het verhaal over de uil - de koning van de nachtdieren - bleek er vlakbij een Ransuil te zitten: weliswaar een opgezet exemplaar die goed te bekijken was. De warmtelamp zorgde voor een onverwacht natuurmoment: twee dwergmuizen (klein en fijn) knabbelden aan de zaden van brandnetels, nooit geweten dat ze die eten. Hier werd verteld over de sterren maar die lieten zich even niet zien. Gelukkig wel bij de volgende stop, hier kon men nog naar de heldere hemel kijken en wat patronen herkennen. Nog een klein stukje wandelen op de tast langs een touw om van het ene veld tussen de bomen door, over hindernissen, weer op het pad uit te komen. Het gaf geen moeite om via de lichtjes weer uit te komen bij de start.

Bij terugkomst brandde de vuurkorf bij Het Egboetje. Als afsluiting kreeg ieder kind een kleurplaat. De warme marshmallow smaakte heerlijk! Net zoals de appeltaart en koffie voor iedereen die aan deze avond had meegewerkt, een groot succes. Met windstil weer, heldere lucht en 14 graden heel bijzonder om mee te maken. Volgend jaar weer!

Het doel van Nacht van de Nacht is om Nederland donkerder en duurzamer te maken. Alle overbodige verlichting veroorzaakt lichthinder en energievervalsing. Ook raakt het ritme van mensen en dieren verstoord. Mens en dier hebben het natuurlijke ritme van de nacht nodig om uit te rusten, voor hun gezondheid en voor een sterke weerstand. Jaarlijks worden miljoenen trekvogels verstoord of ze sterven door lichthinder.

De Natuur- en Milieufederaties communiceren in de Nacht van de Nacht campagne naar bedrijven en gemeenten over "Donker waar het kan en licht waar het moet". Gelukkig is er steeds meer aandacht voor nieuwe energie zuinige verlichting. Licht van o.a. kassen dient goed afgeschermd te worden en niet naar alle kanten uit te stralen. Omdat licht steeds goedkoper wordt met led toepassingen zijn bedrijven steeds vaker geneigd om reclameverlichting de hele nacht maar aan te laten. Het is duidelijk dat we de oerwaarden zoals donkerte en stilte als mens moeten koesteren.

Vacature Alchemilla

Redactie

Het IVN West-Friesland doet veel op gebied van natuur-educatie in regio West-Friesland. Wij hebben een contactblad (Alchemilla) voor onze leden dat drie keer per jaar uitkomt en de redactie zoekt nog ondersteuning. Wil je meehelpen bij de opmaak van dit mooie blad? Het wordt samengesteld in een simpel opmaakprogramma van Editoo (de drukker van de Alchemilla). Ervaring hiermee is niet nodig. Er wordt online en vanuit de redactie ondersteuning geboden. We zoeken iemand die een gedeelte of het gehele tijdschrift wil opmaken.

Werkdruk: het bijwonen van de redactievergadering (3 x per jaar) en gemiddeld zo'n 25 uur opmaaktijd per editie. Interesse? Neem contact op met Hans Verhoeven, redactie@ivn-westfriesland.nl

Paddenstoelensafari in het Dijkgatsbos

Toos Brink

22 Oktober, van 10.00- 12.00 uur met koffie, chocomel en cake als afsluiting van het IVN jubileumjaar. Wat wil je nog meer op een prachtige, vochtige herfstochtend in oktober? Samen met 26 personen waaronder 7 kinderen die er zin in hadden olv Marco van der Lee als enthousiaste en kundige mycoloog, want zo wordt een paddenstoelenkenner genoemd.

Eerst een korte inleiding over paddenstoelen in het algemeen. Wat een paddenstoel of zwam precies is en dat er grofweg 3 soorten zijn: die in verbinding groeien met boomwortel, die parasiteren op bomen of die groeien op dood hout.

Ze groeien meestal op één houtsoort of op één grondsoort maar b.v. op mest is ook goed mogelijk. De hoed beschermt een paddenstoel als een soort paraplu tegen de regen... Paddenstoelen gebruiken de bladeren, takjes, naalden en hout voor de opbouw van hun eigen ondergrondse massa witte draden waaraan weer nieuwe paddenstoelen groeien; met een soort bloemen als eindresultaat.

Als je ogen gewend zijn om ze te onderscheiden tussen de bladeren en op de stronken zijn er overal paddenstoelen te zien. Na vijf stappen in het bos stond Marco stil bij de meest giftige zwam die er te vinden is: de Groene knolamaniet. Alleen maar kijken en niet plukken. Er werd wat af 'geshot' met de mobiles en de kinderen deden volop mee. Ze hadden ook spiegeltjes meegenomen om de onderkant te kunnen bestuderen. Want zijn het plaatjes of buisjes waar de sporen voor nieuwe paddenstoelen uit ontstaan?

De eerste heksenkring van paddenstoelen werd toegelicht door Marco want ze komen niet alleen in het bos maar ook veel in weilanden voor. Er zijn er heel veel gezien, niet meer bij te houden.

Buiten het blikveld van de groep overkomt Astid en mij een echt safarimoment: een hert dat van de kant via de sloot het bos in verdween, helaas te laat om vast te leggen op camera.

Het was hard werken maar erg leuk! foto: Toos Brink

Totaal 55 soorten zijn door Marco op naam gebracht en een flink aantal was niet te benoemen: daar is microscopisch onderzoek voor nodig. Een van de families zijn de mycena's, kleine tere paddenstoeltjes op dunne steeltjes waar er meer dan 100 soorten van zijn. Ze komen ook veelvuldig voor in het Streekbos. Andere soorten die gespot zijn: de rood witte Stevige braakrussula, Glimmerinkzwam, Stuifzwam, Echt judasoor, Fopzwam, Fluweelboleet en Bleke melkzwam. Zoveel soorten op een plek en in zo'n groot aantal als dit jaar zijn er zelden te zien!

Hartelijk dank aan gids Marco van der Lee en Linda Smit voor de smakelijke afsluiting, iedereen ging zeer voldaan op huis aan.

Activiteiten IVN en KNNV

IVN en KNNV hebben afgesproken dat leden van beide verenigingen gratis gebruik mogen maken van elkaars activiteiten (tenzij anders vermeld). De activiteiten van het IVN vindt u op de website www.ivn-westfriesland.nl onder Activiteiten en die van de KNNV op de website www.knnv.nl/hoorn onder Agenda

Over de Alchemilla

Hans Verhoeven

Ik krijg elke dag via natuurbericht leuke info over de natuur. In het bericht van 13 november ging dat over de Fraaie vrouwenmantel, oftewel de Alchemilla. Ik vond het leuk een deel met jullie te delen. De onderstaande tekst is van Nienke Beets, Hortus botanicus Leiden

Natuur op de stoep: fraaie vrouwenmantel

De fraaie vrouwenmantel ken ik vooral uit mijn oma's tuin. Die tuin bestaat helaas niet meer, maar winkels verkopen deze plant nog steeds. Op de website van één van die winkels las ik dat vrouwenmantel onkruid kan weren. Vrouwenmantel groeit echter ook wild op straat. Hoe kan een gewilde sierplant zowel onkruid tegengaan, als zelf een ongewild onkruid zijn. Dauwdruppeltjes verzamelen zich op het blad van vrouwenmantel (Alchemilla), tot grote glanzende parels. Ze schitteren in het ochtendlicht. De dauwdruppels verzamelen zich zo mooi op het blad, omdat deze bedekt is met ontelbaar veel kleine, zachte haartjes. De mens verwondert zich al lang over deze eigenschap. Vrouwenmantel werd namelijk al beschreven in het plantenboek *Herbarum vivae eicones* van Brunfels uit 1531.

Alchemie

De dauwdruppels op vrouwenmantel werden gebruikt in de alchemie. Alchemisten verzamelden de druppels nog voor deze het ochtendlicht zagen. Die druppels waren het puurste en schoonste water in die tijd. Dit hadden de alchemisten bijvoorbeeld nodig om andere stoffen in goud te veranderen. Vandaar de verwijzing naar de alchemie in haar Latijnse benaming 'Alchemilla'. Tegenwoordig maken we voor scheikunde (demi)water in fabrieken en is vrouwenmantel overbodig. Ik vind het daarom best bijzonder dat deze plant zonder grote, geurende bloemen of lekkere vruchten nog steeds veel in onze tuinen staat.

Straatschoonheid en zeldzaamheden

Er zijn acht soorten vrouwenmantel in Nederland. Daarvan groeit alleen de fraaie vrouwenmantel in de stad. De kale, geelgroene, spitslobbige, geplooid, fijnstelige, berg- en slanke vrouwenmantel zijn allemaal zeldzaam en sommige zijn zelfs bedreigde soorten. Die vind je alleen op een enkele plek in natuurgebieden. De fraaie vrouwenmantel komt van oorsprong uit de bergen van Tsjechië tot Turkije. Ze is in Nederland in 1898 in het wild te vinden, nadat ze in tuinen werd geplant. Veel buitenlandse stoepplantjes uit de bergen groeien graag tussen de warme stenen van onze steden en dorpen.

Fraaie vrouwenmantel (Bron: Agnieszka Kwiecień, Nova)
De fraaie vrouwenmantel is op straat voor de meeste mensen een onkruid, terwijl ze op een andere plek een prachtige tuinplant is die we in een tuincentrum kopen. De definitie van een onkruid is een ongewenste plant op de verkeerde plek. Dat zo'n prachtige tuinplant zich uit zichzelf verspreidt over de stad, zou ik het liefst omarmen. Het is gratis groen voor de gemeente en voor zijn bewoners, mens en dier. Ga eens op zoek naar de fraaie vrouwenmantel bij jou in de buurt. Als bodembedekker is het een prima

schuilplaats voor egeltjes en merels die insecten tussen de blaadjes vandaan eten.

Woekerwarrel. foto: A. Verhoeven

Oplossing Raadsel 2022-3

Hans Verhoeven

Tijdens de wandelingen door een bos kom je vast wel eens zo'n gekke boom tegen die op de stam een gekke knoedel heeft. Dit is een "Woekerwarrel". Ook andere namen gaan hiervoor rond: Warrelknoest, Warrel, Wortelhout of Maskerknoel.

Op die plek op de stam zitten "passieve" groeiknoppen die tegelijkertijd als een gek gaan groeien en een tumorachtige woekering veroorzaken. Er wordt aangenomen dat zo'n woekering start bij een beschadiging door een bacteriële infectie, insectenvraat of door menselijke beschadiging als een spijker om een nestkastje op te hangen.

Het lijkt een beetje op een heksenbezem, die je ook wel in een boom ziet en vaak op takken voorkomt. Ook dit is een tumorachtige woekering. De woekerwarrel komt voor op verschillende boomsoorten maar het meest op Berken.

Leuk is nog wel te vermelden dat houtbewerkers, vooral kunstenaars, gek zijn op deze vergroeiingen.

Natuurgidsenopleiding 2022-2023

Astrid Bijster

De Natuurgidsenopleiding is een belangrijke opleiding bij het IVN. De meeste goedlopende IVN afdelingen geven om de 5 jaar ongeveer een Natuurgidsenopleiding. Dit om nieuwe natuurgidsen op te leiden die excursies kunnen geven. Maar de natuurgidsen zijn vaak ook inzetbaar bij allerlei werkgroepen, waar hun interesse naar uitgaat. Het is een landelijke erkende opleiding, die aan een aantal eisen moet voldoen voor goedkeuring. De meeste Natuurgidsenopleidingen zijn snel volgeboekt. Er is veel interesse voor.

Bij IVN West-Friesland loopt al sinds begin dit jaar weer een nieuwe Natuurgidsenopleiding (NGO). We hadden er nog niet over geschreven. Het was best hard werken. Actieve vrijwilligers zijn de cursisten wel tegengekomen de laatste maanden. Ze lopen stage bij allerlei werkgroepen. Het brengt altijd leven in de brouwerij.

Het is ook een unieke NGO. Vanwege Corona moesten we de start steeds weer uitstellen. Eerst een paar maanden, toen een heel jaar. En uiteindelijk weer een maand. Ook zijn we gestart met een kleinere groep. Dat had ook nog helemaal met corona te maken. Zo konden we als het nodig is afstand houden. Het brengt een leuke groepsdynamiek mee.

We hebben zoals altijd een leuke groep cursisten, en ze hebben al heel wat in de mars. Normaal starten we in januari met een landschapsles en daarna een winterse fietstocht. Traditiegetrouw is het of heel koud, of er zijn hagelbuien of gewoon veel regen. Dat zet de toon. Nu begonnen we zomaar in februari met de les, die normaal de 3e les is. Prompt had de docent corona, zodat Astrid de les over moest nemen. En het weer was iedere keer mooi. Alleen de stinsenplanten vielen niet mee, omdat er net sneeuw was gevallen. Ook konden we niet de traditionele werkgroepenmarkt organiseren. Zoveel konden er niet in de zaal.

Excursie-outfit voor de onderbouw. foto: Astrid Bijster

Maar dat hebben we toch wel gemist en de cursisten zeker. Kortom het was een rommelige start. Maar gaandeweg zijn we goed op dreef gekomen. En we zijn nu zomaar 9 maanden verder.

Zoals altijd gingen we in juni naar Texel voor het veldweekend. Ze moesten dan in groepjes een gebiedje adopteren en op zaterdag een excursie bedenken met elkaar en die op zondag uitvoeren. Met een kleinere groep cursisten heb je heerlijk meer ruimte in het programma. Het heeft echt wel fijne kanten. Dat er in de groep veel kwaliteit zit, zag je aan de prachtige excursies die ze bedacht hadden.

Helaas was het de laatste keer dat we in Bloem en Bos zaten. De groepsaccommodatie wordt afgebroken en vervangen door huisjes. Jammer!!

Wat hebben we nog meer gedaan: boomknoppen determineren, zintuigenbeleving, een vogelexcursie, stinsenplanten, het voedselbos bezocht (maar het was te koud voor bijen tellen), een vroege vogelvaartocht (met 2 Koekoeken, die elkaar het hof maakten), plantjes determineren, insecten zoeken, wateronderzoek, biodiversiteit in de stad, zoogdieren, de bodem met grondboren, bezoek aan het vogelringstation, een wedstrijd paddenstoelen waarnemen. Kortom heel veel. Wat heel leuk was is dat de landschapsfietstocht van Tjalling en Nico toch door kon gaan, maar nu met zomerse omstandigheden, net voor de zomervakantie! Dat was pas echt bijzonder.

De hele maand november hebben ze besteed aan het opzetten van een excursie en het oefenen met werkvormen. Onze cursisten zijn bijzonder creatief en kwamen met leuke werkvormen.

De komende tijd gaan we aan de gang met evolutie, populatiedynamica, een theaterdocent, dieren sporen zoeken, het landschap, waterberging, Hoenderdaell, de Oostvaardersplassen en wat te doen met het thema duurzaamheid, mossen en varens en weidevogels.

Het accent van de Natuurgidsenopleiding ligt op het leren gidsen. Oefenen tijdens mini-excursies en andere opdrachten horen erbij. Er zijn spreekbeurten voor de groep, stages bij werkgroepen, de adoptie van een boom gedurende een heel jaar, natuurmomenten en duurzaamheidsmomenten.

Tenslotte volgen er in mei volgend jaar een aantal eindpresentaties van een half uur per cursist. Ze hebben 4 gebiedjes in de buurt geadopteerd. De diploma-uitreiking zal in juni op Texel plaatsvinden. We gaan dan andere gebiedjes bezoeken, die ze tijdens het veldweekend niet gezien hebben.

Gesprek met Han Oranje over de Vaarexcursies

Ingrid Mooren

Wie is Han Oranje?

Han is de coördinator van de Werkgroep Vaarexcursies. Hij heeft aangegeven dat hij in het voorjaar van 2023 stopt met deze taak die hij dan bijna 15 jaar heeft uitgevoerd. Han is in 2008 lid van het IVN geworden toen hij de NGO cursus ging volgen. Met een groepje medecursisten heeft hij de eindpresentatie over de bijzondere biotoop bij het naviduct Krabbersgat in Enkhuizen gehouden. Vanuit zijn werkzaamheden bij de grote vaart is hij al snel betrokken geraakt bij de vaarexcursies. Theo Ruiter heeft hem tot zijn opvolger benoemd.

Han is ook actief bij de werkgroepen Knotten, Voedselbos, Ecoproject (vogelkastjes) en Egboetswater (vleermuizen) en hij heeft de Maatschappelijke Stage begeleid. Han zat in de organisatiecommissie voor de ledendag van 24 september j.l..

Periode voor de vaarexcursies.

Van 1 april tot 31 oktober vinden jaarlijks zo'n 50 excursies met de fluisterboot Wilskracht plaats. Het grootste deel gaat om excursies met scholen. Daarnaast zijn er vaarexcursies als publieksactiviteit op zondagmiddag en op verzoek van particulieren voor bijvoorbeeld een bedrijfs- of familieuitje of een jubileum.

In de periode dat er geen vaarexcursies plaatsvinden vaart Han toch elke twee tot drie weken even met de Wilskracht om te zorgen dat de accu's qua niveau behouden blijven en om het onderhoud van de boot in de gaten te houden.

Verskillende soorten vaartochten

Afhankelijk van de doelgroep varieert de route en de duur van de vaartocht. Han vervult meestal de rol van schipper, bij kleinere groepen is hij tevens de gids.

Onderweg wordt de boot regelmatig even stilgelegd om beter de natuur te kunnen laten zien en beleven. Han geniet

het meest als hij bij de passagiers de verwondering en het enthousiasme ziet over wat er allemaal in de omgeving leeft of waar de geschiedenis zijn sporen heeft achtergelaten. Met veel plezier vertelt Han over de excursies met schoolkinderen waarbij hij ze de uitdaging geeft om onderweg verschillende vogels te spotten en even later aanlegt om vanaf de walkant met schepnetjes waterbeestjes te vangen.

Bijzonder is ook om met de bewoners van Het Gezinspaviljoen in Bovenkarspel of het Nicolaas in Lutjebroek te gaan varen. Han vaart de Wilskracht dan eerst naar Molen Ceres in Bovenkarspel of naar Lutjebroek zodat de mensen dichtbij hun woonvoorziening in kunnen stappen. Het speciaal daarvoor, door Theo Ruiter gemaakte, trapje met een leuning zorgt ervoor dat de ouderen makkelijk in kunnen stappen.

Ook voor andere excursies vaart Han de boot wel naar een ander opstapplaats. Voor de NGO-cursisten bijvoorbeeld naar het Zanddepot bij Grootebroek of voor de Vroege Vogelexcursie naar de schapenboerderij in Lutjebroek.

Bijzonder is ook de Vleermuizentocht waarbij de excursie in de schemering start en Han een groot deel van de tocht in het donker moet varen. Er is dan veel minder zicht en Han moet dan vertrouwen op zijn kennis van de waterwegen in De Streek.

Han heeft wel eens een groep blinde mensen meegehad in de boot. Dit vroeg om omdenken van Han. Er moest een ander zintuig worden aangesproken. I.p.v. "Kijk daar ..." werd het "Luister, dat is het geluid van" of "Voel deze plant heeft" Steeds weer geeft het plezier dat de mensen bij een vaarexcursie hebben Han veel voldoening.

Handleiding

Han vertelde dat hij een handleiding heeft gemaakt voor vaarexcursies met de Wilskracht.

Ik kreeg de handleiding van hem toegestuurd. Een prachtig document met uitgebreide informatie over de vaarroutes, de geschiedenis van vaarpolder 'Het Grootslag', het bij Lutjebroek gevonden skelet van een walvis en een legende over riet met het verhaal van de duivelsbeet. Met veel interesse heb ik de handleiding gelezen. Niet alleen waardevol voor de gidsen van de vaarexcursies, ook voor de andere leden van het IVN mooi om te lezen.

Met Han Oranje hebben we een bescheiden zeer actieve vrijwilliger voor het IVN. Heel begrijpelijk dat hij na al die jaren wat minder actief voor het IVN wil zijn om samen met zijn vriendin te genieten van wat de wereld nog meer aan verwondering te bieden heeft.

Han, hartelijk dank voor alles wat je de afgelopen jaren voor het IVN hebt gedaan.

Han aan het roer. foto: Hans Verhoeven

Dertig jaar weidevogelbescherming door IVN West-Friesland.

Geert Pietersen

In 1993 besloten enkele leden van het IVN Bestuur o.l.v. Gé Bentvelsen te starten met een weidevogelwerkgroep in West-Friesland om de nesten van weidevogels te beschermen. Zij zagen dat er in het voorjaar bij de bewerking van het land veel nesten van Kieviten, Grutto's, Scholeksters en andere weidevogels verloren gingen. Al gauw meldden zich vrijwilligers voor de bescherming van de nesten.

Jonge Grutto. foto: Wim Tijsen

Voor de uitvoering van de nestbescherming zocht het Bestuur contact met Landschap Noord-Holland dat ondersteuning verleende met cursussen hoe de nesten op te sporen in het veld en met materialen om ze te markeren en ze te beschermen bij de bewerking van het land.

Verder werd contact gezocht met de Agrarische Natuurvereniging, de organisatie van de boeren die meedoen met de nestbescherming. Er was direct veel animo om mee te doen en die is er nu nog steeds.

Onze werkgroep bestaat momenteel uit 35 vrijwilligers die op het land van 50 boeren de nesten beschermen. In 2003 werden wij door LNH als dank voor onze inspanningen beloond met de Gouden Grutto.

Omdat onze activiteit seizoensgebonden is zijn wij vooral actief tijdens het broedseizoen van februari tot juli. We beginnen het seizoen met onze startavond in begin maart. Dan komen we bij elkaar en starten met mededelingen en een korte terugblik op het afgelopen seizoen. Na de pauze hebben we meestal een spreker over een actueel onderwerp over de weidevogelbescherming. Daarna worden de materialen voor de bescherming uitgedeeld en gaat het seizoen van start dat loopt tot begin juli.

Slotavond 2022. foto: Ari Dekker

We sluiten af met een slotavond waarop we de resultaten en belevenissen van het afgelopen seizoen met elkaar bespreken. Deze avond wordt meestal gehouden bij een van de deelnemende boeren. Daarna zien we elkaar weer op de startavond van het nieuwe seizoen.

Raadsel 2023-1

Hans Verhoeven

Hier weer een leuk puzzeltje.

In de herfst kwam ik regelmatig Esdoorns tegen waarop zwarte vlekken op de bladeren waren te zien. Niet alleen bij ons in de buurt maar werkelijk overal. Dat roept bij mij vragen op, dus hopelijk ook bij jullie.

Wat zijn dat voor vlekken?

In het volgende nummer verklap ik het maar leuker is als jullie zelf op zoek gaan op bijvoorbeeld internet. In dit geval is het niet een moeilijke opdracht.

foto: Hans Verhoeven

Indien onbestelbaar retour: Veilingweg 21A, 1611 BN Bovenkarspel

